

OBSAH

PŘEDMLUVA	11
ÚVOD	17
1 HISTORIE	19
1.1 Obecná epidemiologie	19
1.2 Epidemiologie reprodukčního zdraví	19
1.3 Perinatální epidemiologie	20
1.3.1 Studie zahraniční	20
1.3.2 Studie v České republice	24
Literatura	27
2 PRACOVNÍ METODY PERINATÁLNÍ EPIDEMIOLOGIE	31
2.1 Zdravotnická statistika	31
2.1.1 Charakteristika základních používaných pojmů	31
2.1.1.1 Statistická jednotka	31
2.1.1.2 Znak	32
2.1.2 Soubor a jeho tvorba	32
2.1.2.1 Náhodnost výběru	33
2.1.2.2 Homogenita	34
2.1.2.3 Velikost souboru	34
2.1.3 Deskriptivní statistické metody	35
2.1.3.1 Četnost	35
2.1.3.2 Konstrukce četnostních tabulek	37
2.1.3.3 Střední hodnoty	37
2.1.3.4 Variabilita	38
2.2 Teorie pravděpodobnosti	39
2.2.1 Prevalence a incidence	40
2.2.2 Mortalita a morbidita	40
2.2.2.1 Perinatální úmrtí a úmrtnost	40
2.2.2.2 Kojenecká úmrtnost	41
2.2.2.3 Mateřská úmrtnost	41
2.2.2.4 Rate a ratio	41
2.2.2.5 Specifická úmrtnost	42
2.2.2.6 Perinatální morbidita	42
2.2.3 Riziko	42

2.2.3.1	Rizikové a patologické těhotenství	42
2.2.3.2	Rizikové faktory	43
2.2.3.3	Hodnocení rizika	43
2.2.3.4	Význam znalosti rizika (rizikových faktorů)	45
2.2.4	Ods ratio	45
2.2.5	Nejčastější chyby při hodnocení pravděpodobnosti	45
2.2.5.1	Bias	45
2.2.5.2	Náhodná chyba (chance)	46
2.2.5.3	Zavádějící faktor (confounding)	46
2.3	Kauzalita	46
2.3.1	Asociace a kauzalita	47
2.3.2	Kauzální analýza	47
2.3.2.1	Přístupy k objasňování příčin	47
2.3.2.2	Obecné principy kauzální analýzy	48
2.3.2.3	Základní kritéria pro posuzování kauzality	49
	Literatura	50
3	HODNOCENÍ JEVU A POSTUPU V PERINATOLOGII	53
3.1	Formy nežádoucích perinatálních výstupů	53
3.2	Validita	54
3.3	Spolehlivost	54
3.4	Variabilita	54
3.5	Screeningové testy a diagnostické metody	55
3.6	Hodnocení validity testu (diagnostické metody)	57
3.6.1	Senzitivita	57
3.6.2	Specifická	58
3.6.3	Predikční hodnota	58
3.7	Zlatý standard	60
3.8	Hraniční bod (cut-off point)	60
3.9	Skórovací systémy	61
	Literatura	64
4	TŘÍDY A FÁZE EPIDEMIOLOGICKÝCH STUDIÍ	65
4.1	Epidemiologické studie neexperimentální	65
4.1.1	Epidemiologie deskriptivní	65
4.1.1.1	Charakteristika sledovaných proměnných (rizik)	66
4.1.1.2	Zdroj a metody sběru dat	67
4.1.1.3	Vzájemná souvislost a vliv dalších proměnných	69
4.1.1.4	Statistické metody deskriptivní epidemiologie	70
4.1.1.5	Hypotézy	70
4.1.2	Epidemiologie analytická	75
4.1.2.1	Různé formy studií používaných při epidemiologických studiích	75
4.1.2.2	Analýza retrospektivní (historická)	84
4.1.2.3	Analýza prospektivní (longitudinální)	84
4.2	Epidemiologie experimentální (intervenční)	85
	Literatura	88
5	PERINATÁLNÍ AUDIT	91
5.1	Období před vznikem perinatálního auditu	91

5.2	Začátky perinatálního auditu	92
5.3	Termíny používané při perinatálním auditu	93
5.4	Klasifikace příčin perinatální úmrtnosti	94
5.5	Přidružené proměnné	97
5.6	Hladiny perinatálního auditu	98
5.6.1	Lokální perinatální audit	98
5.6.2	Regionální audit	99
5.6.2.1	Diskuse k některým dílčím problémům regionálního auditu	99
5.6.2.2	Závěrečná doporučení londýnské konference	100
5.6.2.3	Regionální perinatální audit v bývalém Československu (ČSSR)	100
5.6.3	Národní perinatální audit	102
5.6.3.1	Začátky národních perinatálních auditů	102
5.6.3.2	Národní perinatální audit v 80. letech minulého století	105
5.6.4	Mezinárodní perinatální audit	108
5.6.4.1	Začátky mezinárodního perinatálního auditu	108
5.6.4.2	Mezinárodní perinatální audit v 80. letech	112
5.7	Definice perinatálního auditu	116
5.8	Perinatální audit v 90. letech 20. století a na začátku 21. století	117
5.8.1	Stav zdravotnictví ve srovnání s ekonomickou situací v evropských zemích v roce 1990	117
5.8.2	Perinatální audit – Working Party EAPM	118
5.8.3	Obstetrical Quality Indicators Development	119
5.8.4	Další mezinárodní projekty	122
5.8.5	Národní perinatální audit v evropských zemích v 90. letech	124
5.8.6	Změny lokálního perinatálního auditu v ČR na začátku 90. let	128
5.8.7	Lokální perinatální audit ve Švédsku	129
5.8.8	Národní perinatální audit v ČR v 90. letech	129
5.8.8.1	Zdroje z ČSÚ	129
5.8.8.2	Zdroje z ÚZIS ČR	130
5.8.8.3	Zdroje z činnosti Sekce	132
5.8.9	Spolupráce ÚPMD s CDC v USA	133
5.8.10	Perinatální audit na začátku 21. století	136
5.8.10.1	Výsledky perinatálního auditu v nejvyspělejších zemích	136
5.8.10.2	Perinatální audit v ČR na začátku 21. tisíciletí	140
	Literatura	144
6	PERINATÁLNÍ SURVEILLANCE	149
6.1	Historie termínu surveillance v epidemiologii	149
6.2	Definice perinatální surveillance	149
6.3	Účel a užitek perinatální surveillance	150
6.4	Začátky perinatální surveillance z mezinárodního pohledu	151
6.5	Začátky národní perinatální surveillance	152
6.5.1	Zahraníční projekty	152
6.5.2	Projekty v ČR	157
6.6	Účast WHO na perinatální surveillance	158
6.7	Rozvoj národní perinatální surveillance v zahraničí	161
6.7.1	Perinatální surveillance v diagnostice	161
6.7.1.1	Diagnostika intrapartální hypoxie	161
6.7.1.2	Diagnostika antepartální hypoxie	164
6.7.1.3	Prenatální diagnostika vrozených vývojových vad	166

6.7.2	Perinatální surveillance v prevenci a léčbě	171
6.7.2.1	Perinatální surveillance v odborných porodnických postupech	171
6.7.2.2	Perinatální surveillance v aplikaci léků	179
6.7.2.3	Perinatální surveillance v odborných postupech neonatologických	180
6.7.3	Perinatální surveillance v organizaci perinatální péče	181
6.8	Rozvoj národní perinatální surveillance v ČR	183
6.8.1	Perinatální surveillance v diagnostice	183
6.8.1.1	Diagnostika prenatální a intrapartální hypoxie plodu	183
6.8.1.2	Diagnostika vrozených vývojových vad	184
6.8.2	Prevence a léčba	188
	Literatura	190
7	PERINATÁLNÍ MANAGEMENT	201
7.1	Definice	201
7.2	Podíl mezinárodních organizací na perinatálním managementu	202
7.2.1	Podíl United Nations Population Fund (UNFPA)	202
7.2.2	Podíl evropské úřadovny WHO	202
7.2.3	Podíl Evropské asociace perinatální medicíny (EAPM)	203
7.2.4	Podíl International Clearinghouse of Birth Defects Monitoring System (ICBDMS)	203
7.3	Perinatální management ve vyspělých zemích v 90. letech	204
7.3.1	Perinatální management v USA	204
7.3.2	Perinatální management v Japonsku	204
7.3.3	Perinatální management v SRN	205
7.3.4	Perinatální management ve Švédsku	206
7.4	Perinatální management v ČR	207
7.4.1	Začátky tvorby perinatálního managementu	207
7.4.2	Vývoj perinatálního managementu v období 1975–1989	208
7.4.3	Audit Světové banky zdravotní péče v ČR v r. 1990	209
7.4.4	Tvorba „Národního programu obnovy a podpory zdraví“	210
7.4.5	Perinatální management v ČR v 90. letech	210
7.4.5.1	Výchozí stav	210
7.4.5.2	Nové cíle, strategie a podmínky pro jejich realizaci	211
7.4.5.3	Národní perinatologický program	211
7.4.5.4	Snížování hranice viability	212
7.4.5.5	Výsledky dosažené do r. 2000	212
7.5	Perinatální management na začátku 21. století	214
7.5.1	Analýza stavu v ČR	214
7.5.2	Mezinárodní srovnání	216
7.5.3	Stav ve vyspělých zemích	218
7.6	Prognóza vývoje perinatálního managementu v ČR	220
	Literatura	222
8	ZPŮSOB SBĚRU, ZPRACOVÁNÍ A UCHOVÁVÁNÍ ÚDAJŮ O PERINATÁLNÍ PÉČI	225
8.1	Historie	225
8.2	Diferenciace evidence demografických a perinatálních údajů	225
8.2.1	Vývoj sběru a obsahu údajů demografických	226
8.2.1.1	Vývoj v zahraničí	226
8.2.1.2	Vývoj v ČR	226
8.2.2	Vývoj sběru a obsahu údajů v oblasti perinatální péče	226
8.2.2.1	Vývoj v zahraničí	226
8.2.2.2	Vývoj v ČR	227

8.3	Metodika sběru údajů od roku 1945	227
8.3.1	Sběr údajů demografických v ČR	227
8.3.2	Sběr údajů perinatálních	227
8.3.2.1	Vývoj v zahraničí	228
8.3.2.2	Vývoj v ČR	228
8.4	Počítače	229
8.4.1	Vývoj počítačů	229
8.4.2	Využití počítačů v medicíně – aplikační oblast	229
8.4.3	Podíl lékařů v týmu pracujícím s počítači	230
8.4.4	Vznik mezinárodní společnosti pro využití počítačů v péči o matku a dítě	231
8.5	Datové soubory – databáze	232
8.5.1	Zahraníční perinatální databáze	232
8.5.1.1	Počáteční vývoj	232
8.5.1.2	Tvorba databází v 80. letech	233
8.5.1.3	Stav v polovině 90. let	234
8.5.2	Perinatální databáze WHO	236
8.5.3	Speciální perinatální databáze	236
8.5.4	Perinatální databáze v ČR	237
8.5.4.1	Databáze údajů demografických	237
8.5.4.2	Databáze údajů perinatálních	237
8.5.5	Bibliografické perinatální databáze	238
	Literatura	241
9	EPIDEMIOLOGIE PERINATÁLNÍ MORBIDITY	243
9.1	Historie	243
9.2	Začátky epidemiologie perinatální morbidity	244
9.2.1	Zahraníční projekty s tematikou epidemiologie perinatální morbidity	244
9.2.2	Mezinárodní konference s tematikou epidemiologie perinatální morbidity	244
9.3	Perinatální morbidita jako kritérium perinatální péče	245
9.3.1	Problémy s tvorbou kritérií perinatální morbidity	245
9.3.2	Možnost uplatnění kritérií perinatální morbidity	246
9.3.3	Začátky epidemiologie perinatální morbidity jako kritéria perinatální péče	247
9.3.4	Patří dětská mozková obrna mezi kritéria perinatální morbidity?	248
9.3.5	Další kritéria perinatální morbidity	250
9.3.5.1	Kritéria krátkodobé kojenecké perinatální morbidity	250
9.3.5.2	Kritéria dlouhodobé dětské perinatální morbidity	252
9.3.5.3	Kritéria mateřské perinatální morbidity	255
9.4	Hodnocení porodnických komplikací pomocí kritérií pozdní perinatální morbidity	255
9.5	Hodnocení diagnostických a léčebných metod pomocí kritéria perinatální morbidity	257
9.6	Klesá, nebo stoupá frekvence dlouhodobé dětské perinatální morbidity v souvislosti s klesající perinatální mortalitou?	258
	Literatura	263
10	PERINATÁLNÍ KLINICKÁ EPIDEMIOLOGIE	267
10.1	Definice	267
10.2	Rozdíly mezi medicínou a epidemiologií	267
10.2.1	Klinická medicína	268
10.2.2	Epidemiologie	268
10.3	Důvody vzniku klinické epidemiologie	268
10.4	Využití perinatální klinické epidemiologie	269

10.4.1 Zdroje informací	269
10.4.1.1 Monografie – učebnice	269
10.4.1.2 Monotematické konference ČsGPS v období 1948–1982	270
10.4.1.3 Konference Sekce perinatální medicíny a Neonatologické dny	271
10.4.1.4 Odborné časopisy	271
10.4.1.5 Doškolovací kurzy	272
10.4.2 Postup při rozhodování v perinatální péči	273
10.4.2.1 Prevence v perinatální péči	273
10.4.2.2 Screening	275
10.4.2.3 Prognóza	275
10.5 Medicína založená na důkazech	276
10.5.1 Definice EBM	276
10.5.2 Vztah EBM k randomizovaným studiím	276
10.5.3 Cochranova knihovna	277
10.5.4 EBM, tvorba směrnic a audit v perinatální medicíně	277
10.5.5 V čem je přínos EBM pro perinatologii?	278
Literatura	279
ZÁVĚR	281
SEZNAM ZKRATEK	285
REJSTŘÍK	289